N°. 49. Donderdag 7 December 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Het Tekort aan Ingenieurs in Nederl.-Indië.

Sedert 1 Juli 1911 is een Bond opgericht, genaamd „De Nederlandsche Vereeniging van Ingenieurs”, die zich ten doel stelt: „vertegenwoordigster te zijn van „de belangen van een groep, die tot nog toe ver„snipperd en bijna onbekend in de groote maat„schappij verloren ging”, n.m. van niet-gediplomeerde of met een buitenlandsch diploma voorziene technici.

In het maandblad no. 2, d.d. 1 October 1911, dier vereeniging wordt onder het hoofd „Redactioneel” onder bovenstaand opschrift het tekort aan ingenieurs in Ned.-Indië besproken en in verband daarmede op bovengenoemde groep bizonder de aandacht gevestigd, hetgeen mij aanleiding geeft tot de navolgende aanteekeningen:

Vooreerst wordt in genoemd artikel een schrijven in de „Groene Amsterdammer” van 2 April ll. aangehaald, waarin beweerd is, dat het tekort voor een groot deel schuilt „in de eischen, die men in „Indië stelt — wanneer het geen tijdelijken maatregel „geldt. Het bewijs daarvoor wordt juist weer gele„verd, door de afwijzende beschikking op het voor„stel om in het tekort aan civiel-ingenieurs te voor„zien door uitzending van hen, die in het bezit zijn „van een buitenlandsch diploma. Die afwijzende be„schikking is hierop gegrond, dat het Delftsch diplo„ma moet voorgaan.”

Verder vraagt die schrijver: „En zouden nu wer„kelijk die jongelieden met een Duitsch of ander „diploma het land zooveel slechter dienen, dan zij „die in Delft hun opleiding hebben gehad?”

Voor het antwoord op deze vraag moet, voor zoover die jongelieden vreemdelingen zouden zijn, worden verwezen naar het laatste gedeelte van het betoog van W. Jr. in „Een Vraag en een Antwoord”, voorkomende in het Kolon. Weekblad no. 38, 11e jaargang.

Het komt ook ons voor, zooals daar is aangeteekend, dat: „Het eigen belang eischt de teugels van „Staatsdienst en bestuur angstvallig te houden in „eigen handen, ook al mochten daaruit voor den „Staat in schijn hoogere financieele offers voort„vloeien......”

Ten opzichte van de Nederlanders met een Duitsch of ander diploma moet worden opgemerkt, dat niet wordt aangegeven, welk soort diploma wordt bedoeld.

In het buitenland bestaan zoovele diploma's, die niet op één lijn mogen gesteld worden met het ingenieurs-diploma, verkregen aan de Technische Hoogeschool te Delft.

En toch moet aan een dergelijke opleiding als eisch bij de aanstelling van ingenieurs in Staatsdienst worden vastgehouden.

Schrijver in het Maandblad zegt wel: „Over het „algemeen zal uitsluitend de gediplomeerde ingenieur „in aanmerking komen voor de betrekkingen, waar „een breede theoretische basis als eerste vereischte „voor de te verrichten werkzaamheden noodzakelijk „is”, maar ik wensch er den nadruk op te leggen, dat uitsluitend de door een Technische Hoogeschool — hetzij dan die te Delft of een buitenlandsche — gediplomeerde ingenieur voor die betrekkingen moet worden in aanmerking gebracht.

De redenen voor dien eisch zijn meer gedétailleerd te vinden in de omschrijving van den werkkring in die betrekkingen, zooals die door mij is gegeven in mijne brochure „De Ingenieur in Nederl.-Indië” *) en waarin op blz. 18 en 19 het navolgende wordt opgemerkt:

„De ingenieur zal alzoo in Oost-Indië, als bedrijfs„leider gesteld over velen, verantwoordelijk voor de „gezondheid en de zedelijk sociale verhoudingen „onder de door hem gebezigde werkkrachten, naast „zijn gewonen technischen arbeid, een werkzaamheid „kunnen ontwikkelen, waarin o. a. het aantrekkelijke „ligt van den werkkring voor hem, die in het wer„kelijke leven staande, streeft naar het goede en „schoone, naar de verbetering van maatschappelijke „toestanden.

„Hoe schoon reeds in dezen zin de taak van den „ingenieur is, toch heeft hij nog hooger roeping te „vervullen in de maatschappij, waarin hij is ge„plaatst.

„Steeds moet het streven naar hooger opvatting „van ambtstaak in de richting van het wetenschappe„lijke worden gezocht en wel door de beoefening van „vier eigenschappen, die het kenmerk zijn van den „wetenschappelijken man. Hij moet weten te vergelij„ken te onderscheiden, verband weten te leggen tus„schen oorzaak en gevolg en nauwgezet weten waar „te nemen. (Eisch gesteld aan den Indisch ambtenaar door Mr. N. G. Pierson in zijne „Rede bij de opening der Ned.-Ind. Bestuursakademie” en in geen mindere mate geldende voor den ingenieur.)

„Alzoo wordt van den ingenieur meer gevorderd „dan alleen het bezit van technische kennis.

„Hij zal in zijn werkkring naast de technische, „ook de economische, commercieele, sociale zijde van „het beschouwde vraagstuk onder de oogen hebben „te zien, te overwegen en met helderen blik daarvan „de waarde en de beteekenis moeten nagaan.”

„Op die wijze zijn taak opvattende, is het onver„mijdelijk, dat de ingenieur ook in het maatschap„pelijk openbare leven een rol gaat vervullen. Im„mers hem zal in Indië, meer dan in een land met ge„regelder toestanden en met een grooter aantal „denkende en handelende krachten, de gelegenheid „worden geboden om, na volledig op de hoogte te „zijn gekomen van land en volk, mede te werken „aan de ontwikkeling van de welvaart van geheele „landschappen, door met zijn adviezen en voorstel„len het Bestuur voor te lichten en bij te staan in „diens omvangrijke taak op wetgevend en admini„stratief gebied.”

Juist deze rol is den Ingenieur in Ned.-Indië aangewezen, zoowel in Staatsdienst als in dienst van die maatschappijen, welke grooten invloed uitoefenen op de ontwikkeling van den welvaart van geheele landschappen.

Daartoe zullen die werkgevers, bij de aanstelling van personen, die als ingenieur zullen optreden, steeds moeten vasthouden aan den eisch van eene breede ontwikkeling, zooals die alleen aan de Technische Hoogeschool of aan daarmede gelijk te stellen inrichtingen wordt verkregen.

Aangezien niet-gediplomeerden, dan wel personen met een binnenlandsch of buitenlandsch diploma, niet verkregen aan een Technische Hoogeschool of daarmede gelijk te stellen onderwijsinrichting, de waarborgen van die breede ontwikkeling doorgaans missen, zullen ze dan ook niet voor de vervulling van de door schrijver in het Maandblad bedoelde betrekkingen, „waar een breede theoretische basis als eerste vereischte voor de te verrichten werkzaamheden noodzakelijk is”, kunnen in aanmerking gebracht worden.

Is alzoo bij een benoeming voor dergelijke betrekkingen in de eerste plaats een volledigen waarborg gevend diploma vereischte, verder moet de persoon van den ingenieur den doorslag geven.

Hierop is dan ook in mijn meergenoemde brochure met nadruk de aandacht gevestigd met de navolgende woorden (zie blz. 5):

„Daarenboven en dit niet het minst, zijn voor het „goed vervullen van een zoo ruimen werkkring met „onafscheidelijk daaraan verbonden groote verant„woordelijkheid positieve karaktereigenschappen noo„dig......”

„Deze karaktereigenschappen zijn: een groote mate „van plichtsgevoel, zelfstandigheid, zelfbeheersching, „ondernemingsgeest; gaven, die niet iedereen bezit.

„Bij het uitzenden van personen, die ingenieurs„betrekkingen in Indië zullen vervullen, wordt dan „ook op die eigenschappen naast technische be„kwaamheid in de eerste plaats gelet, en aangezien „bij jonge personen nog soms zoo moeilijk over de „karaktervorming is te oordeelen, vóór ze in het „werkelijke leven zijn geplaatst, wordt bij voorkeur „eene keuze gedaan uit die jonge ingenieurs, die, „praktisch werkzaam bij werken in eigen uitvoering „of bij bedrijven met veelzijdig beheer, getoond hebben wat in deze van hen te verwachten is.”

*) Uitgegeven door de Vereen. Oost en West afd. Informatie-Bureau, verkrijgbaar bij M. Nijhoff, 's-Gravenhage.

Bovenstaande mijne woorden worden nu in het beschouwde artikel in het Maandblad no. 2 aangehaald en daarna merkt schrijver in het Maandblad op:

„De theoretische opleiding, het diploma-bezit, wordt „hier wel eenigszins op den achtergrond geschoven. „De zinsnede, waarin uitkomt, dat er ook „technische „bekwaamheid" wordt vereischt, geeft niet verder „aan in hoeverre en hoedanig men technisch be-„kwaam moet zijn."

Indien schrijver in het Maandblad zich niet had bepaald tot een deel der inleiding mijner brochure, zooals hij die aantrof, opgenomen in het Koloniaal Weekblad no. 35, 11de jaargang, maar het geheel had gelezen, dan zou hij over dit onderwerp beter zijn ingelicht.

Hier ter plaatse moet ik echter opkomen tegen zijne voorstelling, dat er o o k technische bekwaamheid noodig zou zijn. Neen, waar men een ingenieur aan 't werk stelt, is natuurlijk eerste vereischte, dat ruime technische bekwaamheid voorhanden zij, maar naast die lette men op de meergenoemde karaktereigenschappen.

Schrijver in het Maandblad wil blijkbaar den eisch van technische bekwaamheid, waar hij verder in zijn betoog zelfs spreekt over „e e n i g e technische bekwaamheid", op den achtergrond dringen, door den eisch van flinke karaktereigenschappen, zooveel te meer naar voren te brengen en dit alles met het doel, neergelegd in de slotwoorden van zijn artikel:

„Mij was het slechts te doen, eens te wijzen op „de zeer bruikbare krachten, die wel eens wat te „veel worden voorbij gezien..." met welke krachten dan bedoeld worden de g e s t u d e e r d e n v a n h e t T e c h n i k u m.

Hiertoe schetst hij a.v. de moeilijkheden van den voor hoogeschool-studie niet voldoende gefortuneerde, die ternauwernood 3 of 5 jaren H. B. S. achter den rug hebbende, voor de vragen staat: „Hoe is „verdere studie te betalen? Hoe is in korten tijd in „levensonderhoud te voorzien? De lust voor de tech-„niek drijft dan van-zelf den toekomstigen ingenieur „in de fabriek, het bedrijf. Het liefst wil hij naar „het buitenland, veel reizen, veel zien en voor zich „zelf zorgen. *) Na eenige jaren heeft zich een man „gevormd, die op eigen beenen staat en de praktijk „van het leven al aardig begint te kennen. Zelfstan-„digheid, zelfbeheersching, ondernemingsgeest wor-„den in overvloed aangekweekt.

„En dan op dit standpunt gekomen, begint hij te „ervaren, wat hem nog ontbreekt. De theoretische „kennis, die hem aanvankelijk onnut scheen, schijnt „hem dan zóó begeerlijk, dat hij deze tot elken prijs „zal trachten te verwerven. Zelfstudie is moeilijk en „een bijna onbegonnen werk; het t e c h n i k u m „biedt hem dan de gelegenheid tot eene opleiding, „wetenschappelijk genoeg om daarna met zelfvertrou-„wen eene leidende positie te kunnen innemen. Hoe-„velen waren er niet, die met ons studeerden en door „hun eigen arbeid vóór de studie, het geld hadden „verdiend, ten einde de studie te kunnen vol-„gen. En nooit werd met meer ijver en eerzucht ge-„studeerd dan door hen, die door de praktijk de „groote waarde van theoretische vakkennis hadden „leeren waardeeren.

„De aldus afgestudeerde ingenieur is dan na eeni-„gen tijd, behalve met de bovengenoemde eigenschap-„pen, toegerust met eenige t e c h n i s c h e bekwaam-„heid."

Tot zoover schrijver in het Maandblad.

Zooals hiervoren gezegd, zien we dus de karaktereigenschappen voorop gezet, aangevuld met e e n i g e „technische bekwaamheid", verkregen aan het t e c h n i k u m, waarvan hij „de opleiding wetenschappelijk genoeg acht om daarna met zelfvertrouwen eene leidende positie te kunnen innemen". De vraag blijft nu maar: welke leidende positie voor den afgestudeerde, gediplomeerde van het technikum wordt opgeeischt? Als het nu maar niet is die „w a a r e e n b r e e d e t h e o r e t i s c h e b a s i s a l s e e r s t e v e r e i s c h t e v o o r d e t e v e r r i c h t e n w e r k z a a m h e d e n n o o d z a k e l i j k i s", zooals schrijver erkent, dat er bestaan.

Tegenover het bovengeschetste leven van den jongen man, wien de middelen tot studeeren aan de Technische Hoogeschool ontbraken of wien aanvankelijk theoretische kennis onnut scheen, maar deze ten slotte aan het technikum is gaan vragen, wordt verder door den schrijver in het Maandblad gesteld: „het feit, dat de 5- of 6-jarige opleiding (aan de „T e c h n i s c h e H o o g e s c h o o l) vrijwel uit-„sluitend ten doel heeft die technische bekwaamheid „te kweeken, maar overigens geen der zoo zeer „gewaardeerde eigenschappen."

„Men kan geen twee dingen gelijktijdig goed doen. „Hij, die vijf jaren achtereen student is, nog minder „hij, die vijf jaren werkelijk studeert, zal zich gedu-„rende dien tijd met zelfstandigheid, zelfbeheer-„sching, ondernemingsgeest, zeer intens bezighouden. „Dat moet ook niet. Om rustig en regelmatig te „studeeren, moet men eenigen tijd geheel onafhanke-„lijk kunnen werken. De vragen des levens kunnen „voor den student desnoods onopgelost blijven; de „studie wordt voor hem bepaald, het leerplan gere-„geld."

„Wanneer volgens den aangegeven weg het diplo-„ma (a. d. Techn. Hoogeschool) wordt behaald, dan „komt hij aan een rustpunt, waarachter de vragen „des levens als in een onbekende toekomst vaag zich „voor hem ophoopen." —

Op dit rustpunt nu gelieft de schrijver in het Maandblad den gediplomeerde aan de Techn. Hoogeschool te vergelijken met den afgestudeerde, gediplomeerde van het Technikum, en komt dan tot een ongunstige uitkomst voor den eerste, wat ontwikkeling van karaktereigenschappen betreft, waarbij hij vooropstelt, dat tijdens den studietijd van ontwikkeling, van zelfstandigheid, zelfbeheersching, ondernemingsgeest, zooals hij zich dien denkt, geen sprake kan zijn.

Beschouwen we zijne vergelijking eens nader en gaan we na, wat wicht hij in de schaal heeft geworpen.

Om billijk te blijven, mogen we wel aannemen, dat schrijver personen van gelijken leeftijd van beide categorieën heeft willen vergelijken, en nemen we daarvoor die van den 23- à 24-jarigen ouderdom.

Aangezien een 5-jarige H. B. S.-opvoeding op 18-jarigen leeftijd mag worden aangenomen afgeloopen te zijn, en de 3-jarige studie aan een technikum ook niet mag tellen (volgens schrijvers opvatting) voor karakterontwikkeling, zijn het voor den gestudeerde van het Technikum de jaren tusschen het 18de en 21ste levensjaar, dus d r i e jaren, in de praktijk doorgebracht, waarin de meergenoemde karaktereigenschappen „in overvloed" zijn aangekweekt geworden.

Tegen dit overwicht willen we overigens niet protesteeren; het is waar, de gediplomeerde aan de Technische Hoogeschool mist op het tijdstip van afstudeeren (het rustpunt, waarop hij in vergelijking is genomen) de d r i e jaren van praktijk en daardoor bizondere karakterontwikkeling.

Echter, schrijver zal niet ontkennen, dat de gediplomeerde van de Technische Hoogeschool het, op dat tijdstip van afstudeeren van beiden, wint op den gediplomeerde van het Technikum in de breede theoretische basis, waarop zijn ontwikkeling heeft plaats gevonden.

Wanneer we nu het tijdstip van vergelijken eens verplaatsen op een drietal jaren later, en we den gediplomeerde aan de Technische Hoogeschool daardoor gelegenheid hebben gegeven ook: „t e z i j n i n „d e f a b r i e k, i n h e t b e d r i j f, o o k t e k o-„m e n i n h e t b u i t e n l a n d, t e r e i z e n, v e e l „t e z i e n e n v o o r z i c h z e l f t e z o r g e n," dan heeft zich zeer zeker nà die jaren ook „e e n m a n g e v o r m d, d i e o p e i g e n b e e n e n s t a a t", en aan wien het feit, dat hij zooveel later dan zijn 18de jaar (en niet, zooals de andere, zóó uit 's vaders huis) in de groote maatschappij is getreden, zeker ten goede is gekomen, doordat hij voor dien grooten, soms beslissenden stap zooveel meer was voorbereid.

Ook h i j kent dan „de praktijk van het leven" en zoo zullen ook bij h e m de meergenoemde karaktereigenschappen (gaven, die niet iedereen bezit, maar die door schrijver bij den gestudeerde van het technikum als aanwezig werden aangenomen), als ze hem ten dienste stonden, „in overvloed" zijn aangekweekt geworden.

Alsnu zal de vergelijking tusschen de beide categorieën van personen anders uitvallen, en is het niet twijfelachtig aan wien de voorkeur zal gegeven worden voor de vervulling van die betrekkingen, waar „een breede theoretische basis als eerste ver-„eischte voor de te verrichten werkzaamheden nood-„zakelijk is".

Na vorenstaande overwegingen zal het zeker gebillijkt worden, dat de regeering of groot-werkgever

*) Wel wat idealistisch voorgesteld, voor iemand zonder middelen. v. E.

beschikt, dat het Delftsch diploma (of ieder ander daarmede gelijk te stellen buitenlandsch) moet v ó ó r g a a n, overigens n a a s t het bezit van meergenoemde karaktereigenschappen.

Zooals gezegd in mijne meergenoemde brochure „wordt bij voorkeur eene keuze gedaan uit die jonge „ingenieurs, die, praktisch werkzaam bij werken in „eigen-uitvoering of bij bedrijven met veelzijdig be„heer, getoond hebben wat in deze van hen te ver„wachten is."

In zijn ijver om de zaak der gediplomeerden van het Technikum te bepleiten, heeft schrijver in het Maandblad zich alzoo laten verleiden tot eene onjuiste vergelijking, en is o. i., in verband met het t e k o r t aan ingenieurs voor de Staats- en andere particuliere betrekkingen, „waar een breede theoretische basis als eerste vereischte voor de te verrichten werkzaamheden noodzakelijk is", het hem niet gelukt — zooals hij hoopte, blijkens de woorden aan het slot van zijn artikel — door „zijne regelen een „lichtpunt in de duisternis te vormen."

L. J. C. VAN ES, c. b. i.
Oud-Hoofdingenieur Ind. Waterstaat.

(*Wordt vervolgd*).

Nederland en de Internationale Opium-conferentie.

Sedert enkele dagen is de internationale opiumconferentie te 's-Gravenhage bijeen. Zij kan worden beschouwd als een vervolg op de werkzaamheden der internationale opium-commissie, die in Februari 1909 te Shanghai zitting had. Destijds was het de regeering der Vereenigde Staten van Noord-Amerika, die, in de zich zoo sterk wijzigende opiumpolitiek der Chineesche regeering aanleiding gevonden had, de mogendheden, betrokken bij het opiumvraagstuk in het verre Oosten, op te wekken tot het plegen van overleg. Ook nu was het Noord-Amerika, dat de andere natiën voorstelde, haar gevolmachtigden te doen samenkomen, ten einde verschillende internationale voorzieningen te treffen en om als plaats van samenkomst te kiezen 's-Gravenhage, te Shanghai namens de Nederlandsche regeering voor zulk een samenkomst beschikbaar gesteld.

Welke de voorzieningen die getroffen staan te worden, zullen zijn, laat zich uit den aard der zaak nog niet voorspellen, maar wel mag reeds met zekerheid worden aangenomen, dat zij beperking en bestrijding van het opiumgebruik tot doel zullen hebben. Want hieromtrent bleek men het te Shanghai volkomen eens, dat het gebruik zoo van opium als morphine, anders dan voor medische doeleinden, òf moet worden verboden, òf — waar een verbod niet mogelijk is — aan streng beperkende voorwaarden gebonden en dat het de plicht is van elk land om te waken tegen uitvoer van opium en opiumderivaten naar andere landen, waar de invoer verboden mocht zijn.

Hoe groote beteekenis een conferentie, die ongetwijfeld in de aangegeven richting werkzaam zal zijn, voor Nederland heeft zal het best blijken als men zich rekenschap geeft van de houding der Nederlandsche regeering ten opzichte van het opiumvraagstuk in Ned.-Indië. Deze regeering heeft te Shanghai bij monde van haar gedelegeerden uitdrukkelijk doen verklaren, dat zij, overtuigd van de wenschelijkheid om het verbruik van opium in haar koloniën te beperken, zich nimmer door geldelijke overwegingen zal laten afhouden van maatregelen, die een geleidelijke vermindering van dit verbruik ten doel hebben. Er wordt echter in Ned.-Indië geen papaver verbouwd, de cultuur van dit gewas is zelfs ten strengste verboden. Aan niemand in Ned.-Indië staat de invoer van opium vrij buiten het gouvernement, dat, voor geheel Java en een groot gedeelte der buitenbezittingen, een uitnemend ingerichte opium-regie heeft georganiseerd. Alle andere opium is dus smokkelwaar en de strijd tegen den smokkelhandel is niet het lichtste onderdeel der taak, die op de regie-ambtenaren rust. Kan het er toe komen, dat reeds in de landen van productie maatregelen tegen uitvoer van opium naar Ned.-Indië worden genomen, dan zal de taak dier ambtenaren niet weinig worden verlicht en hetgeen het doel der regie moet zijn: bestrijding van het opiumverbruik, krachtig bevorderd worden.

Eenige dagen geleden slechts heeft de minister van Koloniën in het Nederlandsch parlement andermaal verklaard, dat voor de regeering de regie het middel is om tot de uitroeiing van het opiumverbruik te geraken. En het moet worden erkend, dat een afdoende bestrijding van de fatale gewoonte van het opiumschuiven zich slechts laat denken, indien de staat alleenverkooper is en, zonder zich om de financieele gevolgen te bekommeren, eenerzijds den smokkelhandel krachtig bestrijdt, anderzijds het verbruik in geen enkel opzicht aanmoedigt, veeleer elk streven om tot onthouding te komen ondersteunt en streken, waar het gebruik van opium onbekend is, angstvallig vrijhoudt van invloeden, die het tegendeel zouden kunnen bewerken. In verband hiermede heeft de regeering in Ned.-Indië verschillende streken tot „verboden kringen" verklaard, d. w. z. kringen, binnen welke het niemand vrijstaat opium, al werd die van de regie verkregen, te bezitten. Daarnevens heeft men weer andere streken, waar het verkrijgen van regie-opium alleen is toegestaan aan bepaalde personen, krachtens een vergunning, die ten allen tijde kan worden ingetrokken. Dergelijke vergunningen worden alleen verleend aan hen, die als opiumgebruikers bekend staan; de hoeveelheid, die aan hen mag worden verstrekt, wordt nauwkeurig omschreven. Langs dien weg hoopt men in streken, waar het gebruik afneemt, een toestand voor te bereiden, waarin de opiumschuivers om zoo te zeggen uitsterven, zonder dat er nieuwe voor in de plaats komen. Na eenigen tijd kan zulk een streek dan ook tot verboden kring worden verklaard.

Een merkwaardig voorbeeld van de toepassing dezer beginselen vormt het eiland Madoera. Daar werd in 1894 de eerste proef genomen met de vervanging van het destijds overal heerschende pachtstelsel door de opium-regie. Onder haar werking nam het opiumgebruik zoo af, dat met ingang van 1 Januari 1912 tot het verbod van opium voor allen, behalve houders van vergunningen, zal kunnen worden overgegaan. De hoop mag worden gekoesterd, dat in de toekomst ook elders aldus zal kunnen worden gehandeld en dat men langs dien weg, zij het dan zeer geleidelijk, zal kunnen komen tot een geheele afschaffing van het voor de welvaart en de volksenergie zoo schadelijke genotmiddel.

Daartoe zal echter noodig zijn, dat het gouvernement de verstrekking van opium uitsluitend regelen kan en dat de door de overheid veroverde terreinen niet blootstaan aan het gevaar om door anderen in bezit genomen te worden. Daarom blijft, naast een stelselmatige beperking van het opiumverbruik binnenslands, de wering van allen invoer van buiten datgene waarop de regeering het meest bedacht moet zijn.

Uit de O.-I. Mail.

De berichten omtrent **cholera** en **pest** zijn gelukkig weer iets beter dan die der vorige mail; 8 Nov. j.l. werd te Batavia slechts één nieuw geval van cholera gemeld. Andere mutaties hadden niet plaats. Er waren toen nog vier lijders onder behandeling.

Dienzelfden dag werd ook slechts één geval van pest met doodelijken afloop gemeld.

Ingeleverd werden 2283 ratten.

Toestand der levensmiddelen. Volgens het B a t. N w. b l a d komen van alle kanten mededeelingen over de prijsstijging in de levensmiddelen. Uit Jogja bericht men de L o c., dat niet alleen de rijst, maar ook de polowidjo nog duurder is geworden dan ze de vorige maand al waren. Uit het schrale Goenoeng Kidoel, waar men haast geen rijst heeft en een voornaam deel van de allesbehalve welvarende bevolking zelden een rijstmaal te genieten krijgt, worden zelfs de polowidjo-vruchten, ketela en anderszins naar beneden en tot naar Jogja gebracht, waar de groothandelaars ze opkoopen. Dat beteekent al schaarschte, want anders staat het Jogja-sche land bekend voor de groote hoeveelheid tweede gewassen, die men er vindt. In Jogjakarta is nu ook de oogst van padi gadoe binnen, maar de opbrengst was niet ruim, wat de landbouwers wijten aan gebrek aan water tijdens den groei.

De J a v a b o d e van 8 Nov. jl. neemt het een en ander over uit de J a v. C r t. betreffende het verslag der levensmiddelen en meldt o. m.:

„De prijzen van rijst zijn zeer gestegen door gebrek daaraan buiten Ned.-Indië en door minder goede oogsten; in verband daarmede zijn ook de prijzen van andere voedingsmiddelen stijgende. Echter zijn, volgens eenige groothandelaren, de vooruitzichten op een goeden oogst in de rijstproduceerende landen in Oost-Azië intusschen weer gunstig geworden, met dat gevolg, dat op de markten te Singapore en te Hongkong de prijzen belangrijk zijn gedaald, zoo zelfs, dat partijen rijst, hier vandaan naar die plaatsen uitgevoerd, thans weer worden ingevoerd, o. a. een te Singapore liggende partij van 4000 van de firma K i a n G w a n.

Het voorstel is gedaan om, bij wijze van reliefworks, eenige wegen in de afdeeling Tangerang te verharden en te verbeteren, waarmede de bevolking op eenige landen in het district Maoek geholpen moet worden in het te verwachten gebrek aan levensmiddelen.

De Raad van Batavia achtte dit noodig en heeft de regeering den resident van Batavia gemachtigd voor het doel te beschikken over ruim *f* 51.000. Door de verbetering der wegen zullen de eigenaren van de landen Tjilongok en Ketapang gebaat worden en daarom zijn door hen bijdragen in het werk toegezegd."

Het zout-briketten-etablissement op het niet ver van Soemenap gelegen Kali-Anget, zoo schrijft men aan het N i e u w s v. d. D a g v. N e d.-I n d i ë, ondergaat een belangrijke uitbreiding met het oog op het vermeerderd verbruik op Java van de briketten en ook omdat men tafel-zout wil vervaardigen en in den handel brengen.

Er wordt een fabriek naast de bestaande bijgebouwd en er worden verder woningen opgetrokken voor het personeel, dat ook uitgebreid dient te worden. Veel materialen, metselsteenen bijv., worden uit Soerabaia ontboden, welke hier en in de omstreken niet voldoende te krijgen zijn, want er zijn van die steenen eenige millioenen noodig.

Voor de briketten-fabricatie wordt nog steeds veel los zout uit Port-Said aangevoerd, doch dit jaar zullen de eigen zout-pannen heel wat kunnen produceeren, want de droogte heeft nog al lang aangehouden.

De heer Lovink naar Deli. Uit het verslag van de vergadering van de vereeniging H e t P r o e f s t a t i o n blijkt dat de heer Lovink, directeur van Landbouw, den 29 Nov. jl. in Deli zou zijn gekomen, om een bezoek aan dit gewest te brengen.

Beweging onder de Chineezen. De Chineezen te Soerabaja interesseeren zich zeer voor den opstand in China, meldt het S o e r. N i e u w s b l a d. Er moet al een bedrag van 200.000 dollar naar China van uit Soerabaja zijn overgemaakt.

De beweging is algemeen; arm en rijk doet er aan mede. Er zijn zelfs Chineezen, die *f* 0.25 en *f* 0.50 komen storten bij de Chineesche Handelsvereeniging op Tjiantian.

Alle telegrammen, betrekking hebbende op den opstand, worden per bulletin in Chineesche karakters omgewerkt en flink verspreid.

Volgens den handel is deze beweging van invloed op de zaken, die flauw gevoerd worden.

Regentschap Tjiandjoer. Zooals onder de officieele berichten vermeld, is r a d e n d e m a n g N a t a k o e s o e m a, patih van Tjiandjoer, tijdelijk belast met de functie van regent, ter voorloopige voorziening in de vacature van regent te Tjiandjoer.

In de J a v a b o d e lezen wij: Den 26 October ontving de patih zijn besluit, waarin bovendien vermeld stond, dat hem zal uitgekeerd worden eene toelage van *f* 150 's maands, te rekenen van 1 April 1910 tot 1 October 1911, als belooning voor de waarneming van het ambt, na het overlijden van den regent van Tjiandjoer.

Van af 1 October 1911 zal de voorloopige regent maandelijks een toelage genieten van *f* 400 boven het patih-salaris.

De geruchten, in de Ind. dagbladen verspreid, dat de regentszetel van Tjiandjoer zou overgeplaatst worden naar Soekaboemi, zijn dus hiermede gelogenstraft.

De latere plannen van de regeering liggen nog in het duister, schrijft de correspondent van het S o e r. H a n d. Zeker is het, dat r a d e n d e m a n g N a t a k o e s o e m a, wat zijn afkomst betreft, de grootste rechten heeft op den regentszetel. Wel was men tot heden algemeen van gevoelen dat de regentszetel opengehouden werd voor den nog jeugdigen M o h a r e m, die, volgens schikkingen van den overleden regent, in het huwelijk zou treden met zijn kind, een meisje van negen jaar op het oogenblik, doch dat is nog toekomstmuziek en dan staat het nog te bezien, of M o h a r e m, wanneer hij eenmaal regent is, de aangeboden bruid tot zich zou willen nemen.

Feest. Het B a t. H a n d e l s b l. vermeldt: In hun vreugde om de overwinning, door de Turken en Arabieren op de Italianen behaald, hebben de bewoners van de arabische kampen Pekodjan en Kroekoet te Batavia een „groot feest" gegeven.

Het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. schrijft: In de m i s s i g i t s en l a n g g a r s en ook in de huizen werd des avonds door de zonen van Hadramauth en ook door vele Inlanders ijverig gebeden voor het behoud en de glorie van den Islam en den Turk. Zelfs s e d e k a h s worden daarbij niet vergeten.

Leprabestrijding. Het B a t. H a n d e l s b l a d deelt naar aanleiding van het vierde jaarverslag van de „Vereeniging ter bestrijding der lepra in Nederl.-Indië" mede.

„Hoe bitter noodig het is, dat zoo'n vereeniging hier werkt en... g e h o l p e n wordt, moge blijken uit het bloote feit, dat te Batavia zuster Andres, die hier gedurende 11 maanden de wijkverpleging heeft waargenomen, in dien tijd in de kampong ruim 3000 bezoeken bij lepreuzen heeft afgelegd!

Ook thans is het bestuur zeer voldaan over het resultaat van zijn arbeid in de kampong. Het is, zooals reeds het vorige jaar werd geschreven, opvallend, zoo gunstig als de toestand der lijders thans afsteekt bij dien, welken men vond, toen met de wijkverpleging werd begonnen: t o e n talrijke afzichtelijk verminkte lijders, t h a n s slechts enkele. Velen zijn zoo verbeterd, dat het moeite kost, verschijnselen bij hen aan te toonen. De vele bizonder zware lijders, die bij het begin van het werk werden aangetroffen, zijn in den loop der jaren bijna alle gestorven, en nu is het zeer teekenend, dat zich zulke afzichtelijke ziektebeelden niet weer ontwikkeld hebben. Het bestuur schrijft dit op goede gronden aan de behandeling toe."

Rechtskundige school. De J a v a b o d e merkt met betrekking tot het jongste verslag der school voor Inlandsche rechtskundigen o.m. op:

„Dat inlandsche jongens, onder goede leiding, behoorlijk wiskunde, Nederlandsch en Fransch kunnen leeren, dit wisten wij reeds lang. Maar wat in hooge mate onze belangstelling opwekt, is, hoe zij zich bij de studie tegenover de rechtskundige vakken, welke in de praktijk van hun later ambtelijk leven, bij uitnemendheid hun vakken zullen zijn, verhouden.

Er is geen reden om aan te nemen, dat een inlandsche jongen minder goed wiskunde zou kunnen leeren dan een europeesche, of dat hij met minder gemak een europeesche taal zou kunnen aanleeren dan een europeesche en een inlandsche; maar waar het quaestie van recht, van europeesch recht betreft, dat uit geheel andere toestanden is opgegroeid dan ten grondslag lagen aan de maatschappij, waaruit hij is voortgekomen, daar is het voorzeker van belang, ook en vooràl met het oog op de bevordering van zijn geschiktheid voor latere werkkring, te weten in hoever zijn intelligentie en begrip zich bij die, zijn geestes- en maatschappelijke wereld vreemde, materie aanpassen.

Niets echter, wat daarover eenig licht zou kunnen verschaffen, vinden wij in het verslag opgenomen.

De eenige, buiten de gewone orde der mededeelingen omtrent de verhandelde stof vallende, opmerking in het verslag over deze afdeeling is die, betreffende het Nederlandsch — geen juridisch vak dus. Wij lezen hieruit, dat de resultaten van het onderwijs in het Nederlandsch bevredigend mochten worden genoemd. „Met name," aldus het verslag, „maakten de leerlingen goede vorderingen in het schriftelijk uitdrukken hunner gedachten."

Een voornaam ding voor een jurist, voorzeker. Maar nevens het schriftelijk, moet ook het mondeling uitdrukken zijner gedachten den jurist gemakkelijk afgaan. In een vreemde taal, wat het Hollandsch voor den inlander natuurlijk altijd zal blijven, gaat het — men heeft dan den tijd om rustig zijn zinnen te bouwen — schriftelijk uitdrukken der gedachte, gemakkelijker dan het mondeling af. Zoodat zeer veel oefening hier geëischt wordt. Bij den thans aangevangen cursus zal voor het eerst voltallig met drie klassen in iedere afdeeling worden gewerkt. En bij

FEUILLETON.

Een geheimzinnig Verschijnen en Verdwijnen.

(Naar *Anselma Heine* door L. J. v. D. B. v. R.)

II.

's Avonds op het schip teruggekeerd, zag Arnold Riedhammer dezelfde vrouwelijke verschijning weer. Hij herkende haar eerst niet; zij zat onder aan den tafel, tusschen de pas aangekomen passagiers; zij droeg een witte japon en een kostbaar sieraad om den hals. Hij vond, dat zij een lief, eenvoudig gezicht had en ernstige oogen; zij viel zeer in zijn smaak.

Zijn eigen plaats was dicht naast den kapitein, tamelijk ver van haar af, maar als hij zich wat voorover boog, kon hij haar zien, tegen den blauwen achtergrond der zee.

Meer dan gewoonlijk verveelden hem nu de berekeningen van zijn Engelschen buurman, betreffende het aantal mijlen, door hem gedurende zijn morgenwandelingen op de boot afgelegd, en evenzeer de hygiënische raadgevingen, waarmede een Zweedsche vrouwelijke dokter hem het etensuur trachtte te verbitteren. Hij was zelfs niet te bewegen hun spottend antwoord te geven.

— Dus geen busgroenten meer eten?" schertste de vreemde dame tegen den Engelschen officier, die naast haar zat. Zij glimlachte daarbij, doch alleen met den mond hare oogen bleven hoogst ernstig, bijna treurig van uitdrukking.

Neen, dacht Riedhammer, eenvoudig is deze vrouw toch niet.

Toen zij opstond, had hij 't gevoel alsof hij haar aanspreken moest, alsof zij dat van hem verwachtte.

Onder het eten had de boot al erg geslingerd. Toen zij weder op het dek kwamen, scheen de maan niet meer. De lucht was vol donkere wolken, en het begon al spoedig te regenen, met groote warme druppels.

Riedhammer had zijn regenjas gehaald en stond te kijken naar de witte masten, die zoo scherp tegen de zwarte lucht afstaken, luisterend naar het hevig bruisen en druipen.

Uit het salon weerklonk pianospel: Een wals. Men danste. Of zij daarbij zou zijn? dacht hij en trachtte zich voor den geest te halen hoe zij er onder het dansen wel uit zou zien.

Regelmatig stapte de Engelschman het dek rond en onbeweeglijk bleef de Indische jongen op zijn plaats zitten.

Arnold hield van deze eenzame avonduren op het dek. Hij gevoelde zich dan zoo geheel één met het schip, dat zijn weg in het duister vervolgde. En nu terwijl hij daar stond, stil luisterend naar het pianospel, kreeg hij plotseling een voorgevoel, dat ook hij in duisternis zijn weg zou te vervolgen hebben. Haastig liep hij nog eenigen tijd voort in den regen, doch ging al spoedig naar beneden, in zijn hut. Hij haalde den brief nog eens uit den zak, dien hij te Port-Saïd op het postkantoor had afgehaald. Men deelde hem daarin mede, wanneer de wereldtentoonstelling te Parijs geopend zou worden, waarop een model van zijn draaibrug geëxposeerd zou worden, en verzocht hem tevens daar als deskundige te fungeeren bij het opbouwen van een Maleisch

het einde van den cursus zullen de eerste inlandsche juristen gereed voor hun werk worden afgeleverd.

Met veel belangstelling zien wij de uitkomsten van dien nieuwen cursus tegemoet". Aldus besluit bovengenoemd blad.

WEST-INDIË.

SURINAME.

„Alles is in alles" heeft Multatuli in de „Millioenen-studiën" of elders gezegd.

Dat kan ook een wekelijksche kroniekschrijver ervaren: de Panamaziekte in de Gros-Michel-bacoven is oorzaak, dat de bacoven-booten niet geregeld iedere week van Paramaribo naar New-York varen; dit is weer oorzaak, dat hier niet iedere week — zooals vóór het woeden dezer ziekte — couranten uit de kolonie ontvangen worden, waaruit volgt, dat de kroniekschrijver om de zooveel weken met de handen in het haar zit. Het nog eens doorsnuffelen van de met een vorige mail ontvangen bladen, geeft soms kopij, maar niet altijd. Helpt het toeval niet, dan is goede raad duur.

Zulk een toeval doet zich gelukkig hier voor. Schrijver's aandacht is n.l. gevestigd op een akademisch proefschrift ter verkrijging van den doctorstitel in de philosophische faculteit „der Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universität zu Bonn", op 16 Mei 1911. De dissertatie heeft tot titel „Niederländisch Guyana oder Surinam" en tot schrijver Jakob Koppers, aus Walbeck, Niederhein, blijkbaar iemand van Hollandsche afkomst. Het 81 bladzijden tellende geschrift geeft een niet onverdienstelijke landbeschrijving, voorafgegaan door een geschiedkundig overzicht, het geheel met niet meer blunders dan in zoo'n geval onvermijdelijk schijnt.

Hoewel blijkbaar de Nederlandsche taal machtig, ontleent de schrijver zijn cijfers veelal aan de „Consular Reports of the trade of Dutch Guiana or Surinam" en niet aan de Koloniale Verslagen, die hem onbekend schijnen, althans niet genoemd zijn in de gebruikte litteratuur.

Met de opgave van jaarcijfers springt de schrijver vreemd om. Terwijl in sommige gevallen cijfers gegeven worden, loopende tot 1909, vindt men bijv. eene statistiek van de verschillende gezindten, betrekking hebbende op het jaar 1898, en van het schoolwezen over het jaar 1900.

Omtrent de bacoven-cultuur zegt de schrijver: „Da die Anweisungen der Behörde nicht allenthalben genau befolgt wurden, so entsprach der Erfolg anfänglich nicht den gehegten Erwartungen". Hiermede zullen de planters zeker niet instemmen en de Minister van Koloniën zal ook wel iets hebben af te dingen op hetgeen volgt: „Die Kultur verspricht jedoch nun mehr eine gute Zukunft."

Dit gedeelte van des doctors studie is zeker niet bij. De „Genehmigung der philosophischen Fakultät der Rheinischen Friedrich-Wilhelms Universität zu Bonn" is wel wat gemakkelijk verkregen.

Aan het slot van zijn geschrift geeft de schrijver deze beschouwing ten beste:

Niet geheel ongerechtvaardigd zou het zijn wanneer men de vraag opperde naar de zekerheid van het Hollandsche bezit in West-Indië en er zijne verwondering over te kennen gaf, dat dit bezit niet reeds lang aan de Munroe-leer ten offer gevallen is. De oplossing geeft ons Emil Deckert (Geogr. Zeitschrift 1897). Volgens hem houdt Suriname zich staande „durch die starke Deckung, welche britisch und französisch Guyana seinen Flanken gewähren". Verder merkt hij (Deckert) op, dat Hollands' insulair bezit stilzwijgend Engelands bescherming geniet.

„Ob dieser Schutz auf die Dauer wirksam sein wird — wer vermag den Schleier der Zukunft zu lüften?"

***

Aan de N. R. Crt. van 1 December zij het volgende ontleend:

„Grens Suriname en Fransch Guyana. — Onze Parijsche correspondent seint: Bij de discussie over de begrooting van buitenlandsche zaken stelde Grodet, kamerlid voor Guyana, oud-gouverneur dier kolonie, aan minister de Selves twee vragen: 1o. Waarom is de conventie van 1905 niet goedgekeurd door de Fransche en Nederlandsche regeeringen? 2o. Waarom heeft de Fransche regeering niet opnieuw onderhandelingen met de Nederlandsche regeering aangeknoopt, om tot een nieuwe regeling te komen, daar de regeling der kwestie voor Fransch Guyana groote beteekenis heeft, en daar de overeenkomst van 1905 blijkbaar gedeeltelijk onuitvoerbaar is, wijl ze sedert 6½ jaar zonder gevolg gebleven is? Grodet gaf tot toelichting de korte geschiedenis der kwestie.

Minister De Selves antwoordde kortelijk, dat de regeling niet alleen van Frankrijk afhing. De minister wilde hiermee blijkbaar aangeven, dat de Nederlandsche regeering zich ook niet gehaast heeft of genegen toont om de conventie van 1905 te bekrachtigen.

Het Kamerlid Grodet, dien wij na de vergadering spraken, en die een goed vriend was van den oudgouverneur, Jhr. Van Asch van Wijck, zeide ons, van plan te zijn, zich nog schriftelijk tot den minister te wenden en, indien de minister de zaak niet in beweging zette, in de pers de zaak te bepleiten.

Reuter seint ons uit Parijs:

Rozet (Grodet?) vraagt in de Fransche Kamer, waarom de overeenkomst van 1905 met de Nederlandsche regeering betreffende de afbakening der grens tusschen Suriname en Fransch Guyana niet tot uitvoering is gekomen, en waarom de regeering niet formeel nieuwe onderhandelingen heeft aan de orde gesteld, ten einde tot een nieuwe overeenkomst te geraken, nu de oude staat van zaken ten deele niet langer van toepassing kon wezen.

De minister van buitenlandsche zaken deed toezegging, moeite te zullen doen om te komen tot een regeling der grens tusschen Suriname en Fransch Guyana."

Geheel duidelijk is het niet welke conventie hier bedoeld wordt, maar dit staat vast dat de grensregeling tusschen de beide koloniën niet langer mag

---

dorp. Men hechtte er groot gewicht aan, dat dit onberispelijk uitgevoerd zou worden.

Riedhammer had het eerst willen aftelegrafeeren. Zijn billet was voor Italië, niet voor Frankrijk. Als men het hem vroeger gevraagd had, zou hij gemakkelijker van Port-Saïd uit rechtstreeks naar Marseille hebben kunnen stoomen. Nu kon hij met moeite op tijd in Parijs zijn, zou hij zich erg moeten haasten en had geen gelegenheid om een poosje rust te nemen, waarop hij zich zoozeer verheugd had. Hij gevoelde zich nu dezen avond echter plotseling frisch en opgeruimd en besloot, van Napels uit, te schrijven, dat hij komen zou. Hij werd opeens met eerzucht vervuld; niets te doen had eensklaps alle bekoorlijkheid voor hem verloren. Ook hier op de boot wilde hij al beginnen met iets nuttigs tot stand te brengen.

Hij had een Duitsch anthropoloog beloofd onderweg in Indië liederen en legenden te verzamelen. Zijn notitieboeken waren gevuld met materiaal, dat zou hij gaan ziften en regelen, dadelijk, morgen al.

Vóór het inslapen zag hij nog eens de bleeke, witte vrouw terug; zij glimlachte met treurige oogen.

Den volgenden morgen was het zoel. De zee was doodkalm en loodgrijs. Geen sprake van wind. Men had last van reuk uit de keuken en van vliegen. De passagiers lagen met waaiers gewapend achterover in hun stoelen. Zelfs de Engelschman wandelde niet op en neer. Slechts twee dames uit Weenen, met roode sluiers omhangen, die in gezelschap van hun biechtvader reisden, praatten met een dikken Hongaar en met mevrouw Craw, die om haar Chineesche manieren „de gele" werd genoemd.

Twee oude Duitsche geleerden, die onafscheidelijk van elkander waren, zaten bedaard aanteekeningen te maken, af en toe vroegen zij iets aan Riedhammer, die in een boek zat te bladeren. Hij was nu juist aan de legende van de fregatvogel gekomen. Dit was het verhaal van een kapitein, wiens vrouw stierf; zijn tweede vrouw behandelde zijn zoontje slecht, daarom verscheen aan den jongen zijn overleden moeder in de gedaante van een fregatvogel en troostte hem; maar, als het kind altijd nog slecht behandeld wordt, ontvoert zij het naar het rijk der geesten. De vader zoekt het ventje. Hij hoort in den grond stemmen, nu eens hier dan weder daar. Hij gaat graven. Telkens ziet hij zich teleurgesteld......

Dit naïeve verhaal had een diepen indruk op hem gemaakt en hem droevig gestemd.

Een schaterend gelach en een druk heen-en-weer geloop op het dek schudden hem uit zijn gepeins wakker. De papegaai van mevrouw Craw was weggevlogen en men poogde die te vangen onder de rokken van de gele dame, die in een khakikleurige peignoir gehuld was.

Zij zelve wierp alles, wat zij aan hoeden, boeken, taschjes, couranten en glazen machtig kon worden, naar den vluchteling, gilde, kommandeerde, en bracht de geheele boot in opschudding.

Dit kleine intermezzo had de menschen opgefrischt. Men stond te lachen en te praten, en had de hitte vergeten. Eenige jongelieden begonnen een spel, waaraan hoe langer hoe meer passagiers deelnamen.

Dr. Riedhammer echter vergenoegde zich met een spotlach op de lippen, er naar te kijken. Altijd

uitblijven. Voor verder uitstel is geen enkele grond aan te voeren. Het is in Suriname geen geheim dat een kapitaal-krachtig Amerikaansch syndicaat sedert jaren pogingen doet ter verkrijging van concessie om in de Marowijne naar goud te baggeren. Het belang van beide koloniën vordert dat de regeling in de grensrivier spoedig haar beslag krijge, ofschoon het verleenen der concessie door de beide koloniën gezamenlijk zeer goed kan plaats vinden onafhankelijk van de grensregeling.

Komt deze zaak in de Tweede Kamer ter sprake dan is het te hopen, dat de Kamer zal aandringen op de uitgifte van een Oranje-boek over de kwestie in haar geheelen omvang.

De Kamer geve bij die gelegenheid tevens haar wensch te kennen om ook de correspondentie met Engeland over de grensrivier, de Corantijn, in een Oranje-boek samengevat te zien. Het is in het algemeen belang, dat hetgeen door de diplomatie ten deze is gedaan, eindelijk bekend worde. Het Nederlandsche volk heeft er recht op te weten welk standpunt door de regeering in deze kwestie is ingenomen en hoe dat standpunt verdedigd is.

Zou de heer Van Karnebeek, die steeds een open oog gehad heeft voor deze grenskwestiën, zich niet geroepen achten hier zijn stem te doen hooren?

***

Het snuffelen, waarvan hiervoren sprake was, is niet zonder succes geweest. Ziehier een typisch stukje volkenkunde uit De Surinaamsche Bode van 4 November:

„Het is bekend, dat het mindere volk zoodanig verknocht is door vroegere paedagogen, dat het niet anders weet dan dat alles van de Blanken of Bakra (lieden die het leiden en beschermen moeten) moet komen;

dat „tevredenheid" de grootste schat is, welk een mensch op aarde kan bezitten......

Het had nooit van een levensstrijd gehoord;

het ziet ongaarne dat rasgenooten eene uitzondering op den bijna algemeenen regel maken;

't gelooft erg in de macht der zwarte kunst.

Juist daarom zal 't alles willen prijs geven om niet in botsing met een rasgenoot te komen, uit vrees dat deze hem door middel van die kunst levenslang ongelukkig zal maken.

Algemeen is 't bekend dat de zoogenaamde kunstenaars geen ernstige landbouwers zijn en het eerst slechte voorbeelden op zoo'n vestigingsplaats geven door verwaarloozing van zijn perceel en van de gemeenschappelijke communicaties.

De ijverige landbouwers zien zulks met leede oogen, zij pruttelen er over doch durven daartegen niet opkomen uit vrees voor de „zwarte kunst".

Wat nog meer beteekent is: dat de directe buurlieden kippenvel er van krijgen om hunne perceelen goed uitziend te maken, uit vrees dat zij voor „groote heeren" door den onredelijken kunstenaar zullen worden aangezien — en afgemaakt worden.

Het moet dus heel erg op zoo'n vestigingsplaats, waar je al is het maar één kunstenaar hebt, toegaan eer dezen of genen de stoute schoenen aantrekken om dien kunstenaar aan te geven bij dat Districtshoofd.

Als hij die zaak niet dadelijk behandelt en niet ernstig optreedt dan loopt de boel gewoonweg in 't honderd.

Hoeveel districtshoofden beseffen het?

We wenschen geen antwoord op die ernstige vraag te geven maar even op te merken dat de toestanden op de meeste vestigingsplaatsen zeer bevredigd zouden zijn, indien men kon getuigen: dat alle districtshoofden het werkelijk beseffen, krachtdadig en voorbeeldig optreden.

De algemeene leuze moet zijn: Wie of wat niet deugt moet onvoorwaardelijk weg!"

Tegen den invloed van dergelijke „kunstenaars" heeft de Suriname-commissie geen middel aangewezen. Kerk en school zijn machteloos gebleken.

Zou de strafrechter meer succes hebben? Of moet men — waar het bijgeloof zelfs in de beschaafdste landen welig tiert — tot de conclusie komen dat bestrijding van zulk volksgeloof onbegonnen werk is?

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Javaansche Vereeniging „Dwidja-Tama." — In de Sinar Borneo van dit jaar no. 65 viel het bericht op, dat er een Javaansche vereen., met name „Dwidja-Tama", was opgericht, welke zich ten doel stelt de verbetering van het Javaansche menschenras te bevorderen.

Het is n.l. een feit, dat de Javanen vroeger langer en sterker waren dan tegenwoordig, eene conclusie getrokken uit de wetenschap, dat op de Inlandsche begraafplaatsen de tegenwoordige graven kleiner zijn dan die van weleer. Ook is de leeftijdsgrens van den Javaan aan het afnemen.

Het aantal personen, dat den leeftijd van 100 jaar bereikte, was vroeger veel grooter dan thans, nu ligt de gemiddelde leeftijd tusschen de 50 en 60 jaar. De reden van een en ander wil men zoeken in de verkeerde toestanden, waartoe o.a. de te jonge huwelijken der Inlanders veel zouden bijdragen. Jongelieden van 17 jaar huwen dikwijls met meisjes van 13 en 14 jaar, somtijds zelfs van 9 jaar en wanneer dan uit zulk een echtverbintenis spoedig nakomelingschap geboren wordt, zal de leeftijd van kinderen en ouders al heel weinig van elkander verschillen, hetgeen natuurlijk tot eigenaardige verhoudingen aanleiding geeft.

Teneinde nu hierin verbetering te brengen zijn te Djokjakarta stappen gedaan om de vereeniging, waarvan boven sprake is, op te richten. De leden zouden zich verbinden tot de nakoming van de volgende drie bepalingen:

1e. van de mannen zal niemand in het huwelijk treden vóór zijn 25ste jaar;
2e. voor de meisjes is die leeftijd bepaald op 18 jaar;
3e. verplicht geneeskundig onderzoek vóór het huwelijk.

Het is te hopen, dat velen tot deze vereeniging als lid zullen toetreden en dat zij, die dit niet doen toch de aangegeven beginselen in toepassing zullen brengen. Aldus besluit bovengenoemd blad.

---

nog wanneer hij een aantal Europeesche mannen en vrouwen bij elkaar zag, viel hem de grappige verscheidenheid van hun vormen op. In Indië was hij aan gelijkmatig sierlijk gebouwde Inlanders gewoon geraakt, hier zag men al te dunnen en al te dikken, daarbij de vrouwen in grillige, pas uitgevonden kleederen gehuld. Eén oogenblik zag hij naar de elegante miss Wedney, maar plotseling ontwaarde hij de witte vrouw, die aan de andere zijde van het schip zat en nu denzelfden kant uitkeek. Hij stond eensklaps op en ging naast haar zitten. Hij zag haar niet aan, maar ging voort naar de spelers te kijken. Bij het schaakbord werd juist een nieuw aangekomen passagier aan de anderen voorgesteld; alles even stijf en deftig.

Riedhammer lachte.

— Wanneer men dit eens vergelijkt bij de vriendelijke beleefdheid der zoogenaamde „wilden", zeide hij, en dicht aan zijn oor hoorde hij 't gefluisterde antwoord:

— Ja, in Europa stellen de menschen zich tevreden met formaliteiten.

— Zonder eenige vriendelijke bejegening, vulde hij haar woorden aan.

Daarop glimlachten zij tegen elkander in het bewustzijn, dat zij elkander hadden leeren kennen zonder conventie of formaliteit.

Zij had haar blonde haren nu gevlochten. Hij zag naar haar oogen, naar haar mond en naar haar handen, die in den schoot rustten.

— De Europeesche gewoonten zijn voor mij ook weer nieuw, hernam zij eenigszins aarzelend. Ik was zeventien jaar oud, toen ik naar Batavia ging.

— Zoo, is u een Hollandsche?

— Ja, uit Amsterdam. En zij noemde haar naam: Jeanne Stevens.

Daarop zwegen zij een poos.

— Is dat Indisch? vroeg hij even later op haar armband wijzend.

— Ik weet het niet. Ik heb dien armband in Port-Saïd van een Arabier gekocht.

Zij deed hem af.

Bij nader beschouwing was het geen kostbaar sieraad, maar zeer smaakvol bewerkt.

— Ik heb in Port-Saïd allerlei dingen gekocht, zeide zij. Misschien wel omdat ik voor het eerst in langen tijd weder vroolijk ben.

— En als u vroolijk is, wandelt u dan op de zee?

Zij begreep hem niet, en hij vertelde haar daarom zijn visioen.

— U weet, men heeft zoo van die vreemde gemoedsstemmingen. Ik verbeeldde mij, dat ik reeds had afgedaan met de wereld, niemand meer te hebben, die mij belang inboezemde. Toen dook u eensklaps als een Fata Morgana voor mij op en verdween weder even plotseling.

Zij zag hem ernstig aan en daarop, zonder hem iets te zeggen, stak zij hem de hand toe. Hij hield deze even doodstil in de zijne. Daarop gingen zij samen naar een groepje andere passagiers, die, in afwachting van het diner, met elkander stonden te praten.

(Wordt vervolgd).

Diefstal op het Residentiekantoor te Soerabaija. — Volgens een mededeeling voorkomende in de P e r n i a g a ä n van 13 September 1911, no. 205, heeft in den avond van 10 op 11 September tevoren een diefstal plaats gehad ten kantore van den resident van Soerabaja. Men heeft n.l. uit de ijzeren kist van den kommies op dat bureau een som van 5600 gulden ontvreemd.

Blijkens bericht in de P e r n i a g a ä n van 19 September j.l., no. 210, heeft de politie niet alleen de daders kunnen vatten, doch heeft zij ook beslag kunnen leggen op een gedeelte van het geld.

De daders zijn drie in getal en allen Inlanders. S i m a n was het hoofd der bende, de beide anderen zijn handlangers. Na den diefstal wikkelde men het geld in een doek en vluchtten twee der dieven naar Madura. Bij S i m a n werd 25 gulden aan contanten gevonden, terwijl in de woning van den Madurees T j o n g o e n o te Bangkalan 1500 gulden werden aangetroffen.

Beide beklaagden bekenden den diefstal te hebben gepleegd, met het gevolg dat door de politie nog 1800 gulden werden gevonden in gang F r a s e r E a t o n te Soerabaja.

Naar den derden dader, met name E r n a n, wordt nog op Madura gezocht.

Opstootje in de gevangenis te Soerabaija. — In de gevangenis te Soerabaja bevinden zich een 400-tal veroordeelden, die onder toezicht van vóórmannen of m a n d o o r s zijn gesteld.

Een dezer voormannen stond onder verdenking van te heulen met de veroordeelden en werd dientengevolge door den cipier F r e d e r i c k s bij den assistent-resident voorgedragen voor ontslag uit zijn betrekking, waaraan ook gevolg is gegeven.

Met diens vervanger waren de veroordeelden echter niet tevreden. Zij weigerden zijne bevelen op te volgen en toonden zich koppig. Men wierp met steenen naar de mandoors en in de gevangenis werd het steeds rumoeriger, totdat men zich op een gegeven oogenblik op één der mandoors wierp, die de deuren der gevangenis wilde sluiten. Deze werd zóódanig mishandeld, dat hij het leven er bij inschoot.

Het heeft de autoriteiten heel veel moeite gekost de rust en orde in de gevangenis te herstellen. Deze wordt er thans door bijzonder strenge discipline gehandhaafd.

De cipier bleef zich echter niet op zijn gemak gevoelen en heeft zijn verzoek om ontslag uit zijne betrekking ingediend.

Oplossing van het Maleische in het Chineesche ras in de Straits-Settlements. — Aan de hand van het Engelsche nieuwsbl. C a p i t a l a n d C o m m e r c e te Shanghai uitgegeven, wordt in de D j a w a - T e n g a h van 9 September 1911 no. 203, gemeld, dat het aantal Chineezen in de Straits-Settlements dat van de inheemsche Maleische bevolking reeds overtreft, en dat de onderlinge huwelijken daar sterk toenemen.

Het laat zich aanzien, zegt het blad, dat te eeniger tijd in die streken een Maleier een even groote bijzonderheid zal zijn als een oorspronkelijke bewoner van Amerika in de nieuwe wereld.

De Inlandsche politie in de Residentie Palembang. — Bij de Inlandsche politie in de residentie Palembang hebben de navolgende benoemingen plaats gehad:

Een 25-tal Palembangers werden tot m a n t r i - p o l i t i e aangesteld op een bezoldiging van *f* 50 's maands. Vijf hunner ontvingen echter een aanstelling op *f* 60 per maand, omdat zij in hun vorige functie van D e m a n g reeds *f* 60 genoten.

Een negental Inlandsche schrijvers werd gekozen uit de cipiers van de gevangenissen en uit de beste leerlingen op de bureaux. Hun bezoldiging bedraagt *f* 25 per maand. Verder werden nog een 7-tal Palembangers benoemd tot cipier bij 's lands gevangenissen op *f* 20 per maand.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een ambtswoning voor den Chineeschen Gezant te 's-Gravenhage. — De Chineesche minister van buitenlandsche zaken, die nog niet zoo lang geleden Den Haag heeft bezocht, heeft, zooals de D j a w a - T e n g a h van 12 September j.l., no. 205 weet mede te deelen, ingezien, dat het niet langer aangaat den Chineeschen gezant te 's-Gravenhage in een gehuurd huis te laten wonen, terwijl de meeste ambtgenooten over behoorlijke ambtswoningen beschikken.

Het bestaande bezwaar wordt door den Chineeschen gezant te meer gevoeld, omdat, tijdens de vele congressen, welke tegenwoordig in Den Haag worden gehouden, de gezanten der andere mogendheden gewoonlijk de buitenlandsche congresleden op meer of mindere officiëele of officieuse wijze ontvangen, hetgeen de Chineesche gezant in zijn huurhuis, dat daartoe minder geschikt is, niet kan doen, waardoor z. i. het aanzien van het gezantschap onnoodig wordt verlaagd.

In verband met een en ander werd voorgesteld op een stuk grond in eigendom een behoorlijke ambtswoning voor den Chineeschen gezant te bouwen. Aan dezen is dan ook opgedragen naar een geschikt terrein om te zien.

Een wenk aan de Directie van de Java-Chinalijn. — De P e r n i a g a ä n van 13 September 1911, no. 205, meldt, dat met hulp van den advocaat Mr. M a c l a i n e P o n t en met medewerking van het bestuur der Chineesche vereeniging H o a S i a n g T j o n g H w é te Batavia, de directie van de Java-China-lijn een som van *f* 15.000 heeft uitgekeerd aan de passagiers die destijds aan boord van het stoomschip T j i l a t j a p van die maatschappij, zulke belangrijke materiëele schade hebben geleden.

Eén dier passagiers geeft over dien afloop der zaak in de P e r n i a g a ä n zijne groote erkentelijkheid te kennen, doch verzoekt daarbij tevens aan de directie van de Java-China-lijn hare scheepsofficieren en employé's op de schepen op te dragen zich toch meer behoorlijk en tegemoetkomend te gedragen tegenover het reizend publiek.

Door daarop te letten en aan de gegeven voorschriften de hand te houden, zullen vele moeilijkheden ondervangen en allerlei geschillen voorkomen kunnen worden, zoo meent schrijver.

China en Amerika. — In de maand September j.l. zijn, volgens een bericht voorkomende in de P e r n i a g a ä n no. 205, een 63-tal Chineesche studenten naar Amerika gezonden ter voltooiïng hunner studiën.

De kosten schijnen voor rekening van den lande te worden gebracht; althans het bericht meldt, dat de uitgaven ten deze bestreden zullen worden uit het fonds dat gevormd is van de gelden, welke Amerika heeft betaald als vergoeding van de toegebrachte schade tijdens de woelingen in het jaar 1900.

Een voorbeeld ter navolging. — Hetzelfde blad meldt nog, dat de Chineezen te Koeala Loempoer (Malakka) zich aaneen sluiten en een vereeniging willen stichten, waarvoor een som van 100.000 dollars noodig is.

De heer L o k e - Y e w teekende terstond in voor 75.000 dollars, zoodat de totstandkoming dier vereeniging op degelijken grondslag zoo goed als verkerd is. Een goed voorbeeld ter navolging!

Het gilde der lawaaimakers ter hoofdplaats Soerabaija. — Het schijnt, dat de toestand ter hoofdplaats Soerabaja nu eenmaal van dien aard moet zijn, dat de rustige Chineesche en Inlandsche burgerij steeds plagerijen van andere zijden moet verdragen. Zoo maakt de schrijver van de Z a t e r d a g s c h e P r a a t j e s voorkomende in de B i n t a n g S o e r a b a j a van 26 Augustus j.l., no. 195, zich thans weder tot tolk van de ernstige grieven dier burgerij ter zake van het herhaaldelijk overmoedig en onhebbelijk optreden van eenige lawaaimakers, die des avonds en des nachts de rust verstoren, daarbij in de meening verkeerende, dat zij eigenmachtig kunnen handelen, precies zooals hun goeddunkt en die zich aan de politie al zeer weinig storen. Deze lawaaimakers zijn hoofdzakelijk militairen, die zich den schijn geven van hooge afkomst te zijn, doch in werkelijkheid zich zeer onbeschaafd gedragen, daar zij er genoegen in scheppen andere menschen te plagen en geweld aan te doen.

Vooral de koetsiers van de k o s o n g s (vrije rijtuigen), die in de nabijheid van het hotel van T i a n g A n K i e op vrachtjes staan te wachten, ondervinden bijzonder veel last van die lawaaimakers. Deze stappen gewoonlijk in de rijtuigen, laten zich rond rijden en de koetsiers ontvangen als het op betalen aankomt de noodige trappen en beleedigingen als belooning voor de dienstprestatie.

Het blad schrijft het woeste en onhebbelijk optreden en die oplichterijen der militairen toe aan het feit, dat zoovele personen in den militairen dienst worden aangenomen, die tevoren onder politietoezicht stonden en, uit gebrek aan wat beters, zich dan maar als soldaat engageeren.

Nu zou men denken, dat zij, eenmaal soldaat zijnde, onder voldoende controle zouden staan om geen baldadigheden te kunnen plegen, doch, afgescheiden van het feit, dat zij hunne vrije avonduren hebben, weten velen van de duisternis en van andere omstandigheden gebruik te maken om des nachts op clandestiene wijze het kamp te verlaten.

De beschreven onrust bestaat niet alleen in het Chineesche kamp, doch ook in het hooger gelegen gedeelte van de stad.

De burgerij vertrouwt, dat de gemeenteraad te Soerabaja, eenmaal op de hoogte gebracht van den bestaanden toestand, de correcte toepassing der politioneele voorschriften zal eischen, omdat anders ernstige botsingen niet kunnen uitblijven.

Van Vreemde Koloniën.

Rusland en Perzië. — Het is al gegaan, zooals wij vreesden. Perzië gaf, op raad van Engeland, toe aan het eerste door Rusland gestelde ultimatum. De Russische troepen behoorden dus uit Perzië terug te gaan. Maar de toezegging hiervan blijkt geen ernst geweest te zijn. Daarop is een tweede ultimatum gesteld, met zoo ver strekkende eischen dat Perzië, door ze in te willigen, eigenlijk niet meer als een souvereinen staat zou gelden. Rusland verlangde het ontslag van de financiëele adviseurs, Morgan Shuster, een Amerik., en Lecoffre, een Engelschm. Alleen een vazalstaat heeft zich ten deze naar een meester te voegen. Maar Rusland ging in zijn eisch nog verder. Perzië moest zich ook voor de toekomst verbinden, slechts onder goedkeuring van den Russischen en den Britschen gezant te Teheran buitenlanders tot ambtenaren te benoemen. Bovendien werd vergoeding gevergd van de kosten der zending van de Russische troepen naar Perzië.

Een meerderheid van het Perzische ministerie, zich te zwak voelend om tegen Rusland te durven optreden, gaf zijn stem aan de inwilliging der eischen, maar het parlement verwierp het ultimatum met overgroote meerderheid.

De Minister van Buitenlandsche Zaken trad eerst af, het geheele ministerie volgde. Dit deelde aan het Russische gezantschap te Teheran de beslissing van het parlement mede. Terstond kregen de in Perzië reeds aanwezige Russische troepen bevel van hun regeering om naar Teheran op te rukken, en is nog een versterking der krijgsmacht bevolen.

In Perzië is dadelijk de verwarring weer ontstaan, waaruit op een afstand zoo moeilijk is wijs te worden. Aanslagen, moorden op personen van aanzien, oproerige stemming, tegenstrijdige berichten over alles en van overal. Anderzijds wordt de zet van Rusland beschouwd, als een gevolg van met Engeland gepleegd overleg, dat tot de verdeeling van Perzië zou moeten leiden.

BRITSCHE KOLONIËN.

Het Engelsche koningspaar is 2 Dec. in zijn Indisch keizerrijk aangekomen. Bombai had het voorrecht der eerste verwelkoming.

***

De nieuwe hoofdstad van Australië. De jonge statenbond ondervindt groote moeilijkheden om zich een hoofdstad te bezorgen. Men kent het besluit om daarvoor een plaats aan te leggen. Sydney en Melbourne hebben zich het voorrecht betwist. Toen zij geen van beide wilden toegeven en de eer niet verdeeld kon worden, kwam men tot het besluit een nieuwe hoofdstad tusschen de twee steden in te bouwen in Nieuw Zuid-Wales. De mooie streek van Yass Canberra werd er voor uitgezocht. Hiermee gereed, moest het bouwplan ontworpen worden.

De bondsregeering maakte de kaarten bekend, publiceerde gegevens over watervoorziening, enz., enz. en riep mededingers op voor het ontwerpen van het plan. Doch ziet, zij wordt nu geboycott door de architecten, wier medewerking zij heeft opgeroepen. Behalve kleine grieven, hebben vooral twee genomen maatregelen hiertoe aanleiding gegeven. Minister O'Malley, die de zaak te beredderen heeft, heeft besloten de in te dienen plannen ter beoordeeling te geven aan drie rechters: een architect, een ingenieur en een ingenieur, wier namen niet bekend zullen worden. Hij zelf is laatste arbiter voor de eindbeslissing.

Hiertegen is het instituut der Australische architecten opgekomen; te vergeefs echter. Daarna heeft het de steun ingeroepen van het Kon. Britsche instituut. Dit drong bij minister O'Malley aan op ruime internationale concurrentie, en benoeming van een jury van 5 leden: een ingenieur, een inspecteur en drie architecten, waarvan één aan te wijzen door het Australische-, één door het Britsche- en één door het Amerikaansche instituut.

De minister bleef echter bij zijn ongewijzigd besluit.

Daarop heeft het Australische instituut zijn leden aangespoord tot de boycott over te gaan. Een overeenkomstige circulaire is uitgevaardigd door het Britsche instituut, en van het Amerikaansche wordt hetzelfde verwacht.

***

Voor de weermacht van Zuid-Afrika is thans een ontwerp door de regeering ingediend, dat op Zwitsersche leest is geschoeid. Het berust op het beginsel van algemeenen dienstplicht, maar toch worden jaarlijks slechts zooveel mannen geoefend als noodig wordt geacht om in eerste linie dadelijk 20 à 25.000 geoefenden, van 17—25 jaar, onder de wapens te kunnen brengen. Loopt de nood zóó dat men aan deze niet genoeg heeft, dan kan op meer, en zoo noodig zelfs op alle weerbare mannen de hand worden gelegd. Kleurlingen zijn van elken dienst uitgesloten en hebben ook geen weerbelasting te betalen, zooals wel eens aanbevolen was.

DUITSCHE KOLONIËN.

Het zijn nog geenszins gezonde toestanden, die uit Duitsch Z.-W. Afrika worden bericht. In de laatste maanden is 't op meer punten voorgekomen, dat blanken verdwenen, zonder dat nagegaan kon worden, waar ze gebleven zijn. De bewoners schrijven dit op rekening der Boschjesmannen. Elk reiziger, zonder geleide, loopt de kans onder hun vergiftigde pijlen te vallen en zij wagen het zelfs eenzaam gelegen hofsteden aan te vallen, om het vee te bemachtigen.

De raad van het district Groot-fontein heeft den wensch uitgesproken, dat het bestuur deze inboorlingen bepaalde gedeelten aanwijst, waar binnen zij dan kunnen worden nagegaan. Elk hunner, die dwalende daar buiten wordt aangetroffen, moet door elk inwoner aangehouden kunnen worden. Die vagebonden zouden dan naar de mijnen kunnen worden gezonden. Dit voorstel vindt toejuiching in de pers van het land.

***

Dr. Jorissen heeft in de Geological society of South Africa een voordracht gehouden over de aanwezigheid van tinerts in Z.-W.-Afrika. Hij stelde een van daar afkomstig stuk tinerts van meer dan 300 pond ten toon. Wel heeft men tot nu toe niet meer dan oppervlakkige onderzoekingen gedaan, maar deze rechtvaardigen reeds de verwachting dat in de streek waar dit erts vandaan komt, t. w. de hoeve Dawib, 25 K.M. ten Noorden van Oesakos, voldoende rijkdom is om er goede verwachtingen op te bouwen. Hij gaf een beschrijving van de gesteldheid van den bodem, om dit nader aan te toonen (D. Kolonialzeitung, 2 Dec. 1911) en wees op de gunstige gelegenheid tot afvoer, daar een spoorweg het landschap doorsnijdt.

FRANSCHE KOLONIËN.

In ons Nr. van 23 Nov. j.l. maakten wij melding van 't rapport der ingestelde commissie, betreffende l'incident d'Oudja, dat eigenlijk alleen onaangenaam was voor generaal Toutée. Zooals wij toen aanteekenden, moest de regeering echter nog uitspraak doen, in hoever met de betrokkenen, afgescheiden van hun optreden tegen den generaal, iets was af te rekenen. De uitslag van het voorloopig onderzoek is, dat niemand er nu zonder kleerscheuren schijnt af te komen. Generaal Toutée is van zijn commando ontheven, doch blijft in dienst. De commissaris Destailleur blijft geschorscht totdat een nader onderzoek uitgemaakt zal hebben in hoever hij in zijn plichten is te kort geschoten, voornamelijk bij het gebruik van onverantwoorde fondsen en den aankoop van terreinen. De douane-kapitein Pandori zal zich te verantwoorden hebben over het kas-tekort van frs. 20.000. Ook Ben Assef heeft zich nader aan een onderzoek te onderwerpen. De Marokkaansche kadi Habib zou bekend hebben aan onrechtmatige toeëigeningen schuldig te zijn.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Over djeloetoengwinning.

In het jongste Nr. van „Eigen Haard" geeft Sinia het slot van zijn artikel „In het Sumatraansche oerwoud". We lezen daarin o.m. een en ander over het tappen van den djeloetoeng (een rubberleverende boom), waarover in den laatsten tijd heel wat gesproken en geschreven is.

„Om de rubber te verkrijgen, begint de Maleier met het bouwen van een soort stellage om den boom, waarop hij plaats neemt, en nu de buitenschors tot aan den aanzet der wortels rondom weg kapt, ter breedte van soms wel drie à vier Meter. Vervolgens maakt hij V vormige insnijdingen, drijft dan daar, waar de beenen van die insnijdingen te zamen komen, een bamboegootje in de bast en onder dit gootje op den grond of onder de stelling, wordt dan een petroleumblik geplaatst, dat het witte, rubber bevattende melksap opvangt. Toevoeging van wat petroleum bevordert de stremming en zoodoende verkrijgt men vierkante blokken van deze rubber, die grijsachtig van kleur is en steeds vochtig gehouden moet worden.

Hoewel deze rubber in kwaliteit ten achter staat bij die, welke Hevea en Ficus leveren, zoo wordt zij toch heel goed betaald en een gevolg hiervan is, dat de Maleier uit de boomen tracht te halen, wat er te halen is, zonder zich te bekommeren om den dag van morgen; de boomen worden zoo gruwelijk mishandeld, dat zij vaak er het leven bij inschieten.

Toch staat men verbaasd over de ontzettende taaiheid dezer boomsoort, waarvan ik exemplaren zag, die ondanks de meer dan ergerlijke wijze waarop zij eenige jaren tevoren geëxploiteerd waren geworden, nog in leven waren gebleven niet alleen, maar er zeer goed bij stonden bovendien."

Tot zoover Sinia. Toevallig bevat het jongste Nr. van Teysmannia een opstel dat uitsluitend handelt over djeloetoeng en de winning van rubber uit deze boomsoort door de Dajaks op Borneo, wier werkwijze aanmerkelijk verschilt van die der Maleiers op Sumatra. De schrijver van het laatste artikel, de heer P. te Wechel, begint met de verrassende mededeeling dat „djeloetoeng" alleen op papier bestaat, daar al wat onder die naam in den handel komt „pantoeng" is.

Zou het ook mogelijk kunnen zijn dat de schrijver zich vergist omdat djeloetoeng de Maleische en pantoeng de Dajaksche naam is voor éénzelfde boomsoort?

De oude en de nieuwe koers in onze koloniale politiek.

Onder dezen titel is van de hand van Mr. D. J. Jongeneel (bij G. C. T. van Dorp te Batavia) een brochure verschenen, waarin de quaestie van de politieke contracten, gesloten met de zelfbesturen ter Oostkust van Sumatra wordt behandeld.

Mr. Jongeneel is het in hoofdzaak eens met de beschouwingen van Mr. Kielstra ten deze, verschenen in het Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur, waarop bereids dezerzijds de aandacht werd gevestigd, maar is niettemin van meening dat die beschouwingen nog ruimte genoeg laten voor een verhandeling daarnaast, al is die aan hetzelfde onderwerp gewijd.

Waar door de voordracht van den heer Michielsen, gehouden in de vereeniging „Moederland en Koloniën", misverstand aangaande de huidige actieve bestuurspolitiek dreigde te ontstaan, meende schrijver niet te mogen nalaten het zijne bij te dragen om de thans gevolgde politiek te verdedigen.

Koppensnellen op Nieuw-Guinea.

In de Java-Post van 3 Nov. schrijft de Eerw. Br. N. Hamers een brief over het thans nog in zwang zijnde barbaarsche koppensnellen bij de Kajakaja's op Ned. Nieuw-Guinea, waaraan het volgende is ontleend:

Het snellen houdt verband met naamgeving, d.w.z. heeft het slachtoffer iets gezegd, dan wordt dit gezegde de naam van het kind van hem die snelt. Onmiddellijk daarna wordt de hals doorgesneden met een soort vlijmend scherpe bamboe; aan den strot gekomen, wordt het hoofd rondgedraaid, waarna het zich van de romp laat scheiden.

De gesnelde koppen worden medegenomen, de hersenen er uit gehaald, de huid van achteren opengesneden en al het vleesch er af genomen, dat, zooals men zegt, gegeten wordt. Daarna worden de kakebeenderen enz. met leem aangevuld, de huid weer teruggetrokken en dichtgenaaid. In den neus worden een paar stukjes bamboe gestoken, waardoor een touwtje wordt gedaan, om het hoofd in den rook boven het vuur te drogen.

Eerst na een of twee maanden komen de snellers naar hun dorp terug, waar een groot feest plaats heeft en veel gedanst wordt. Zijn de koppen met haartooi en verf opgesmukt, dan worden ze aan staken gestoken en er rondom heen gedanst. Die de meeste koppen hebben medegebracht zijn de grootste helden en de meest gevierden.

Op zoo'n sneltocht gaan ook vrouwen en kinderen mede, doch die blijven achter; in het bijzijn van vrouwen mag nooit gesneld worden. Het is zeer goed aan te nemen, dat de meeste vrouwen met afschuw zulke tooneelen moeten aanschouwen; doch zij staan onder den man, en zou een vrouw weigeren den tocht mede te maken, dan zou het haar leven kunnen kosten. Het is dus niet te verwonderen, dat zoowel jonge meisjes als vrouwen uit hun dorp wegloopen en met een Chinees of een Maleier gaan trouwen.

Java, zoölogisch en biologisch.

Onder dezen titel is de 1e aflevering verschenen van een werk van Dr. J. C. Koningsberger te Buitenzorg.

Die titel doet dadelijk denken aan het beroemde werk van Junghuhn, dat wij, trots zijn vele onnauwkeurigheden en trots zijn onvolledigheid, nog heden ten dage met onverdeelde bewondering lezen. Dr. Koningsberger is overtuigd, dat ook zijn werk, een eerste poging in zoölogische en biologische richting, gebreken zullen aankleven; bovendien streefde hij niet naar volledigheid, omdat het geen zin zou hebben den lezer te vermoeien met lange opsommingen van soorten, die slechts waarde hebben voor den specialist.

„Wat met dit werk bedoeld wordt — zegt Dr. K. nog in zijn voorrede —, is niet anders, dan den algemeen natuur-wetenschappelijk ontwikkelden bewoner of bezoeker van Java, of hem, die elders van dit land een studie maakt, een soort van vademecum in handen te geven, dat tot een eerste en globale oriënteering kan leiden."

Deze eerste afl. bevat 3 hoofdstukken, namelijk I. Algemeene samenstelling der fauna van Java en hare wordingsgeschiedenis. De hoofdgroepen. II. Overgangen van de eene groep naar de andere, enz. III. Invloed van jaargetijden, regen, wind en zonneschijn. Vergelijking met andere eilanden.

Het werk zal in ongeveer 12—15 afl. compleet zijn, is gedrukt op de Drukkerij van het Departement van Landbouw, Handel en Nijverheid, en verkrijgbaar bij G. Kolff & Co., te Batavia.

Adatrecht bundel IV.

Door de commissie voor het adatrecht is opnieuw een boek uitgegeven over het adatrecht der Inlandsche bevolking. Deze vierde adatrecht-bundel (evenals de vorige verschenen bij Martinus Nijhoff te Den Haag) behandelt Java en Madoera, en is een vervolg van de tweede bundel, waarvan dit jaar een herdruk verscheen.

Voor belangstellenden in het werk dier adat-commissie geven wij den hoofdzakelijken inhoud van dezen vierden bundel.

West-Java. Gegevens uit verslagen der welvaartcomm. (1905—1909; Gegevens uit Fokkens (1903); Adatvonnissen (1905—1910).

Midden-Java. Adatvonnissen (1905—1907).

Vorstenlanden. Vonnissen van de inheemsche rechtspraak (1867—1868); Adatvonnissen (1905—1907).

Oost-Java met Madoera. Vertaling van de pernataan desa uit Sidoardjo (omstreeks 1909); Adatvonnissen (1904—1910); Mededeeling over vonnissen van de inheemsche rechtspraak op Madoera (1910); Inlandsche gegevens betreffende het district Wonosari der afdeeling Bondowoso (1911).

In verband met het bovenstaande, vestigen we de aandacht op de nieuwe publicatie der commissie voor het onderzoek naar de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera, getiteld:

Adatregelingen in de Inlandsche kristengemeenten op Java (Deel IV van het overzicht van enz. de economie van de desa). Batavia, G. Kolff & Co.

Teysmannia.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 9—10, jaarg. 1911. Trapa (waternoot, Lengkong, Salekat), door H. J. Wigman. — Practische onderzoekingen over het carbolineum, door Dr. C. J. J. van Hall. — Hoe moeten bemestingsproeven ingericht worden? (verv.), door Dr. A. W. K. de Jong. — Bespuiting van cacaoboomen met Bordeaux'sche pap, door Dr. C. J. J. van Hall. — Toepassing der Soxhlet-extractie bij de analyse van kinabast, door Dr. A. D. Maurenbrecher. — De West-Indische cacao-boorder en zijn bestrijding, door Dr. C. J. J. van Hall. — Iets over z.g.n. djeloetoeng, door P. te Wechel. — Het verzenden van levende planten en zaden, door H. J. Wigman Jr. — Over het gevaar verbonden aan het invoeren van nieuwe diersoorten, door Dr. K. W. Dammerman. — Over de bereiding van suikerrietwijn. — In welke richting moeten zich de onderzoekingen ten behoeve van de rubbercultuur verder bewegen? door Dr. K. Gorter. — Vergelijkende proef met rijstvariëteiten in den selectie-tuin te Buitenzorg, door N. I. Keijzer.

De Indische Mercuur. No. 48.

Inhoud: De Gouvernements-caoutchoucaanplantingen op Java en Noesa-Kembangan, door A. E. J. Bruinsma. — Caoutchouc (Productie-verbruik. — Beplant oppervlak en kapitaal), door Dr. J. Dekker. — De Java-Suikerindustrie in de Tweede Kamer bij de begrooting voor Ned.-Indië voor 1912, door Mr. J. W. Ramaer. — Naar aanleiding van het artikel van Dr. A. W. Nanninga: „Het Europeesche personeel der Javasche theeondernemingen". — Schatting der Java-suikerproductie over 1911 en der beplante oppervlakte voor campagne 1912. — De economische en financiëele toestand van Suriname. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Nieuwe Maatschappijen. Enz.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Afl. 4 van deel 41 bevat de volgende bijdragen: Landrente-heffingen in Britsch- en in Nederlandsch-Indië, door N. M. C. Verwey Mejan. — De adatrechtelijke huwelijksgemeenschap op Java en Madoera, door M. L. M. van der Linden. — De gewapende politie in Nederlandsch-Indië, door A. Hoorweg. — Schets van den aard en den omvang der rechten, welke in de residentie Kedoe door de Inlandsche bevolking op de gebruiksaandeelen in den Gemeentelijken grond worden uitgeoefend, en beteekenis welke aldaar thans nog aan de rechten der

Inlandsche Gemeente op deze gronden kan worden toegekend (vervolg). — De Fransche koloniale politiek (slot), door L. van Vuuren.

* *
*

Nog zij de aandacht gevestigd op de volgende publicatiën.

Neerlands Indië. Afl. 15. Bestuur (slot). — Bedrijf en samenleving: I. Bevloeiïng, door H. J. W. van Lawick. Amsterdam, Uitg. Mij. „Elsevier".

Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische cultures. Nieuwe uitgave. Afl. 4 (Indigo door C. J. v. Lookeren Campagne). Amsterdam, J. H. de Bussy.

Exposition internationale du Nord de la France, Roubaix 1911. Quelques notes concernant les Indes Néerlandaises et ses produits recueillies pour la commission hollandaise, par K. H. H. van Bennekom. Amsterdam, J. H. de Bussy.

De invloed van den verbouw van zaadrietsoorten op het bedrijf der Javasuikerindustrie, door J. Sibinga Mulder. (Cultura, November 1911.)

Indische literatuur. — De Islam en de beschaving. Voordracht van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje (slot). — Hedendaagsche beschouwingen over strafrecht en straf. Voordracht door Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting (slot). — Drie jaren in Nieuw-Guinea. Voordracht door O. G. Heldring. (Indologenblad. 1 December 1911).

Inlandsche wijzen van woningbouw en -versiering, door J. E. Jasper. (Bouwkunst. Afl. 4. jaarg. 1911.) Op deze belangrijke, keurig geïllustreerde bijdrage van den heer Jasper, komen wij in een volgend overzicht terug.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 8 Nov. 1911;
De Locomotief t/m 7 Nov.;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
De Sumatrapost t/m 8 Nov.;
De Sumatrabode t/m 10 Nov.;
Tjahaja Sumatra t/m 8 Nov.;
De Indische Mercuur no. 49;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 29;
De Indische Gids, Dec.-aflevering;
Handelsberichten v/h Ministerie van Landbouw;
Kort verslag Tweede Kamer S.-G.;
Onderzoek naar de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera IXd;
Adatrechten in de Inlandsche Christengemeenten op Java: Deel IV van het overzicht van enz., de Economie van de Desa.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Amsterdam:

CAUSERIE MET VELE LICHTBEELDEN, over:

Celebes, de Minahassa en de Molukken,

door den heer D. H. DE VRIES, Directeur van de Moluksche Handelsvereen. te Amsterdam, op Vrijdag 15 December 1911, der avonds ten 8 ure, in een der zalen van het Américan-Hôtel (ingang Marnixstraat).

Namens het bestuur,
C. DE VRIES, secret.

Van de Nederl. Afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw:

OPENBARE VERGADERING op Zaterdag 9 December 1911, 's avonds 8 uur, te 's-Gravenhage, Zuid-Holl. Koffiehuis (zaal 4), Groenmarkt.

Onderwerp: **Witsuiker-Fabrikage op Java, ontwikkeling en toekomst.**

Spreker: de heer I. C. BOOT, privaat-docent aan de Techn. Hoogeschool te Delft.

Er zal gelegenheid gegeven worden voor debat of het vragen van inlichtingen.

De voorzitter: P. J. v. HOUTEN.
De secretaris: S. STIBBE.

Bewijzen van toegang zijn kosteloos te verkrijgen Heulstraat 17 en Laan van Meerdervoort 187.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 3 Nov. 1911. No. 88.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den klerk A. A. Verschuil, 1 jaar aan den controleur L. J. J. Caron.

Benoemd: tot inspecteur bij den dienst der in- en uitvoerrechten F. L. Pannekoek; tot boormeester 1e klas L. F. Benjamins; tot ass.-resident van Midden-Celebes M. C. Schadee; van Makasser L. R. Wentholt; tot tijd. ass.-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes J. Seyne Kok; tot civiel gezaghebber in de residentie Timor en Onderh. A. J. van Gogh; tot controleur in de res. Preanger Regentschappen G. D. van Ravenswaaij.

Geplaatst: in de residentie Cheribon de controleur H. J. Hofman; in Batavia de id. A. Bagchus.

Benoemd: tot onderwijzer te Koetaradja C. J. Poldermans; te Sawahloento J. N. Jonkers; tot stationscommies J. H. G. Wolff; tot machinist L. Landegent, G. E. Hofman, Ch. G. Remmers en R. C. Benjamins; tot onderopzichter P. J. van der Kloor en E. F. Wiggers.

Militair Departement.

Geplaatst: te Lam Meulo de kapitein F. P. A. v. Gheel Gildemeester; bij het 17e bat. de idem F. J. J. Feirabend.

Overgeplaatst: naar Piroe de 1e luit. D. Nieuwland; naar Posso de id. G. A. J. Beukers; naar Kotaradja de id. C. C. Binkhorst; naar Langsa de id. F. Dieleman; naar Djeuram de id. O. v. Houten; naar Kotaradja de 2e luit. M. Schouten; naar Poeloh Blang Ara de 1e luit. D. K. Schrek; naar Lho Soekon de id. W. C. Camman; naar Leubo de id. H. L. le Maire; naar Padang Tidji de onderluitenant J. Schotte; naar Tapa Toean de id. J. Prevoost; bij het garnizoensbat. der W.-afd. van Borneo de kapitein J. Kouwenaar; naar het 2e bat. de kapitein C. B. Dutry van Haeften.

Uit de Javasche Courant van 7 Nov. 1911. No. 89.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de onderwijzeres mej. K. Jochems.

Ontslagen: op verzoek eervol de adsp.-ingenieur Ch. H. Eijkman; de commies A. Diks; op verzoek eervol uit zijn betrekking de leeraar Dr. Z. Kamerling.

Benoemd: tot commies te Semarang J. L. A. van Zuylen; tot onderwijzeres der 1e kl. mej. C. M. van Goens.

Gesteld: ter beschikking van den alg. secretaris de adsp.-controleur W. A. M. Scholte.

Benoemd: tot wedono van Panggoel Raden Wignjohatmodjo.

Toegevoegd: aan den controleur W. A. Hovenkamp in de res. Palembang de ambtenaar C. J. Batenburg.

Benoemd: tot onderwijzer te Poerwakarta F. Witte; tot onderwijzeres te Soerakarta mej. H. C. Specht; tot onderwijzer te Koetoardjo D. Tholens; te Ambarawa R. Bouma; te Gombong W. van der Veen.

Militair Departement.

Bevorderd: tot officier van gezondh. 1e kl. A. S. B. U. Gundesen; tot 1en luit. der art. de 2 luit. J. Parmentier; tot kapitein der inf. de 1e luit. J. A. Sauvel.

Gesteld: op nonactiviteit de luit.-kolonel C. F. A. de Wilde.

Geplaatst: bij het 10e bat. de 2e luit. A. v. Wijk.

Overgeplaatst: naar Timor de 2e luit. A. E. E. v. Aarem.

Overgeplaatst: te Batavia de kapitein der genie L. Ch. Vogelenzang en P. A. van der Burg; te Tjimahi de 2e luit. der genie J. F. Statius Muller en F. L. W. Libourel; te Batavia de id. H. N. E. Vennik; te Bandoeng de id. L. H. P. Zondag en M. Th. van Staveren; te Padang de id. C. P. Brest van Kempen.

Ontslagen: op verzoek eervol de 2e stuurman bij de gouv. marine J. Broers.

Verleend: 11 maanden verlof aan den opziener-machinist Mr. G. J. Spenkelink.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.,** plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. Onze West:
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Beschikbaar voor de reis naar Indië twee zeebaboe's.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage	Maleisch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: ....   WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: ....   *Woonplaats:* ....